Döviz Bozdurmada İhracatcı Firmalar Savcılığa Sevk Ediliyor

Bankalar döviz bozdurma yükümlülüğünden önce getirilen ve harcanan dövizin tekrar bankaya yatırılma istediği, yatırmayanları savcılığa bildirdiği kaydediliyor.

İhracat Dövizini Bozdurmada Kafalar Karışık! Firmalar Savcılığa Sevk Ediliyor.

Bazı bankaların döviz bozdurma yükümlülüğünden önce getirilen ve harcanan dövizin tekrar bankaya yatırılmasını istediği, yatırmayanları savcılığa bildirdiği kaydediliyor.

Bu yılbaşından itibaren ihracat gelirlerinin belirli bir kısmının bozdurulması zorunluluğu getiren uygulamanın geriye doğru yürütüldüğü belirtiliyor.

Dünya Gazetesi Yazarı "Hüseyin Gökçe"nin haberine göre; Dr. Ahmet Ozansoy, Merkez Bankası tarafından yayımlanan İhracat Genelgesi ile getirilen ihracat gelirinin yüzde 25-40'ının bozdurulması zorunluluğuna atıfta bulunarak, düzenlemenin yürürlük tarihinin net olmaması sebebiyle uygulamanın geriye yürütüldüğünü söyledi.

Ozansoy, bazı bankaların önceden ihracat yapmış ve dövizi elden çıkarmış şirketlere, ihracat belgesini kapatmak için dövizi tekrar bankaya yatırmasını istediklerini aktardı.

"Firmalar Cumhuriyet Savcılığı'na Sevk Ediliyor"

İhracat gelirinin 180 gün içinde yurda getirilme zorunluluğu bulunduğuna dikkat çeken Ozansoy, bozdurma yükümlülüğü öncesi ihracat yapan ancak bu 180 günlük süreyi kullanarak kapatma işlemini henüz yapmamış firmalara da mevzuata uygun olmadığı halde ihracat gelirinin yüzde 40'ını bozdurmaya zorlandıklarını bildirdi.

Türkiye'de ihracat işlemlerindeki parasal işlemlerin nasıl gerçekleştirileceği ve kapatılacağının Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile bu Karara İlişkin Tebliğe dayanılarak Merkez Bankası tarafından belirlendiğini belirten Ozansoy, buna ilişkin genelgede ise ihracat

bedellerinin 180 gün içinde yurda getirilmesine ilişkin genel bir kural yer aldığını kaydetti. İhracat bedelini bozdurma zorunluluğu getirilmeden önce ihracatını yaparak bankaya getiren ama henüz süresi olduğu için belge kapatma işlemi yapmayan firmaların ilginç taleplerle karşılaştığını söyleyen Ozansoy, ***"Bazı ihracatçılar, önceden getirilmiş ve harcanmış ihracat bedelinin %40'ı kadar paranın tekrar temin edilerek bankaya getirilip bozdurulması istekleriyle karşılaşmışlardır. Bu isteği yerine getiremeyen ihracatçılar vergi dairelerine şikâyet edilerek Cumhuriyet Savcılığına sevk edilmiştir"*** değerlendirmesinde bulundu. Döviz bozdurma zorunluluğundan önce yapılan ihracatın kapatılması için sonradan çıkarılan mevzuata bakılarak işlem yapılmasının hukuken mümkün olmadığına değinen Ahmet Ozansoy, buna karşın risk almak istemeyen bazı bankaların Kapatma Belgesi düzenlemeyi reddettiğini söyledi.

"Bahse konu genelgenin EK-1'nci maddesinde yer alan "Bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren İBKB'ye veya DAB'a bağlanan ihracat bedellerinin" ifadesinin anlamı "yürürlük tarihinden itibaren düzenlenme zorunluluğu başlayan İBKB" şeklinde olmak durumundadır. Zira öncesinde getirilip harcanan bir paranın sonradan tekrar yatırılarak bozdurulması zorunluluğu hukukun en temel ilkesi olan geriye yürümezlik ilkesine aykırıdır"

"Genelgenin Yürürlük Tarihi Net Değil"

Ozansoy, Vergialgi.com adlı internet sitesinde yer alan makalesinde, bu zaman dilimi içinde İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB) düzenlenmesinin zorunlu olduğunu vurguladı. Bu belgelerin paranın yatırıldığı bankalar tarafından düzenlendiği bilgisini veren Ahmet Ozansoy, yurda getirilen dövizin bozdurulma zorunluluğunun 3 Ocak 2022'de başladığını bildirdi. İhracatçıların 18 Nisan'a kadar dövizin yüzde 25'ini, bu tarihten itibaren ise yüzde 40'ını bozdurmak zorunda olduğuna dikkat çeken Ozansoy, Merkez Bankası'nın ihracat genelgesinde zorunluluğun hangi tarihleri kapsadığına ilişkin net bilgilerin yer almadığını söyledi. Genelgenin tarih konusunda netlik içermemesi sebebiyle mevzuat yazma tekniğine çok uygun olmadığını ifade eden Ozansoy, yürürlük tarihinden önce gerçekleştirilmiş ihracat gelirlerinin ne olacağına ilişkin hükmün de yer almadığı bilgisini verdi.

Kaynak: Dünya Gazetesi

AB Mevzuat; İhracat Bedellerinin Merkez Bankasına Satışı

İhracat Genelgesi 2022-1 (03.01.2022)

İhracat Genelge Ek-1 TCMB'na Yapılacak Döviz Satışına İlişkin Uygulama Talimatı

İhracat Bedeli Bozdurma Yükümlülüğünün Geriye Yürütülmesinin Yarattığı Sorunlar

Ülkemizde, ihracat işlemlerindeki parasal işlemlerin nasıl gerçekleştirileceği ve ihracat işleminin nasıl kapatılacağı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile bu Karara İlişkin Tebliğe dayanılarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yayımlanan İhracat Genelgesi ile belirlenmektedir.

Bu genelgenin 4'üncü maddesinde; fiili ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresinin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemeyeceği genel kuralı konulmuş ve bu kuralın istisnaları da ilerleyen maddelerde düzenlenmiştir. İhraç edilen malın gümrük beyannamesinde kayıtlı bedelinin yurda getirilerek, fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB) düzenlenmesi zorunludur.

2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 8'inci maddesinin ilk iki fıkrasına göre; ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesaplar aracı bankalarca kapatılır. Bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair EK-1'de yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB) düzenlenir.

Kısaca genel kural olarak fiili ihraç gerçekleşmekte, parası 180 gün içinde yurda getirilmekte ve yine (para daha erken gelmiş olsa dahi) fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde İBKB düzenlenebilmektedir.

3 Ocak 2022 tarihi öncesinde, yurda getirilen ihracat bedelinin bozdurulma zorunluluğu yokken bu tarihte İhracat Genelgesine eklenen EK Madde 1 ile bedelin %25'inin, 18 Nisan 2022 tarihinden itibaren ise %40'ının İBKB'yi veya DAB'ı düzenleyen bankaya satılacağı kuralı getirilmiştir.

Öncelikle şu hususu ifade etmek gerekir ki, TCMB'nin yayımladığı "bila tarih ve sayılı" İhracat Genelgesine bakarak %25 ve %40 bozdurma zorunluluğunun hangi tarihlerde geldiğini tespit etmek mümkün değildir. Zira genelgenin ilgili maddesinin sonuna 2 adet dipnot birden konulmuş ve bu dipnotlardan birine *"T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığının 31.12.2021 tarihli talimatı. (Yürürlük tarihi: 03.01.2022)"*, ötekine de *"T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığının 15.04.2022 tarihli talimatı. (Yürürlük tarihi: 18.04.2022)"* ifadeleri konulmuştur. İlk dipnotta verilen yürürlük tarihinde ne olduğu, ikinci dipnotla neyin değiştirildiği belli değildir. Bunu ancak harici araştırmalarla öğrenebiliyoruz. Oysa mevzuat yazma tekniğinde yeni gelen hükmün hangi tarihten itibaren geçerli olduğu, o tarihten önce geçerli olan hükmün ne olduğu açıkça anlaşılacak şekilde belirtilir. TCMB'nin son derece iyi yetiştiğini "düşündüğümüz" teknik kadrosunun böylesi bir mevzuat tekniği yazım hatası yapması şaşırtıcıdır. Öte yandan dipnotta yazılan cümle de "alışıldık" bir cümle değildir.

Her neyse… Bu işin bir tarafı ama bu yazının asıl konusu bu değil.

Bahse konu Ek 1'inci maddesinde şöyle bir ifade var: *"Bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren İBKB'ye veya DAB'a **bağlanan** ihracat bedellerinin en az %40'ı İBKB'yi veya DAB'ı düzenleyen bankaya satılır."*

Buradaki "bağlanan" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği aşağıda açıklayacağımız üzere bizce son derece açık olmasına rağmen bürokraside baş veren "sorumluluk ve inisiyatif almama" eğilimi nedeniyle ihracatçılar büyük sorunlar yaşamaktadır.

Şöyle ki; İhracat Genelgesi ile ihracat bedelinin bozdurulma zorunluluğu getirilmeden önce ihracatını yapmış ve *bedelini bankaya getirmiş*, ancak 180 günlük İBKB düzenlenme süresi bitmediği için henüz İBKB almamış ihracatçılar, yasal süreleri içinde İBKB düzenlenmesi için bankaya başvurduğunda bazı bankaların, İBKB düzenleyebilmesi için "paranın bozdurulması zorunluluğundan bahisle", önceden getirilmiş ve harcanmış ihracat bedelinin %40'ı kadar paranın tekrar temin edilerek bankaya getirilip bozdurulması istekleriyle karşılaşmışlardır. Bu isteği yerine getiremeyen ihracatçılar vergi dairelerine şikâyet edilerek Cumhuriyet Savcılığına sevk edilmiştir.

Oysa döviz bozdurma zorunluluğunun geldiği tarihten önce yapılan ve bedeli de yurda getirilen bir işlemin kapanması için sonradan getirilen mevzuat hükmünün uygulanması hukuken mümkün

değildir. Bu durumdaki ihracatçılar için özel bankalar hukukun en temel ilkesi olan geriye yürümezlik kuralını uygulayarak İBKB düzenlerken, kamu bankaları *"ben risk almam, git derdini Marco Paşa'ya anlat"* anlayışıyla İBKB düzenlemeyi reddetmektedir.

Bahse konu genelgenin EK-1'nci maddesinde yer alan "*Bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren İBKB'ye veya DAB'a bağlanan ihracat bedellerinin*" ifadesinin anlamı **"yürürlük tarihinden itibaren düzenlenme zorunluluğu başlayan İBKB"** şeklinde olmak durumundadır. Zira öncesinde getirilip harcanan bir paranın sonradan tekrar yatırılarak bozdurulması zorunluluğu hukukun en temel ilkesi olan geriye yürümezlik ilkesine aykırıdır. İfadeden anlaşılması gereken İBKB düzenletme süresinin başlangıcının yürürlük tarihinden sonra olması gerektiğidir.

Nitekim Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin İhracat Bedelleri Hakkında 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 12'nci maddesine istinaden TCMB tarafından çıkarılan bila tarih ve sayılı İhracat Genelgesi'nin *"İhracat bedellerinin yurda getirilmesi"* başlıklı 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında, 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in yayımı tarihinden önce fiili ihracatı gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedellerin 2018-32/48 sayılı Tebliğ hükümleri kapsamında yer almadığı açıkça ifade edilmektedir. İhracat Genelgesi'nin hem 4'üncü maddesinin 2'nci fıkrası ve hem de 6'ncı maddesinin 5'nci fıkrasında bu genelgenin yayımı tarihinden önce yapılan işlemler için önceki düzenlemelerin geçerli olduğu açıkça ve hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde vurgulanmıştır. Ayrıca bu genelgeye kaynak teşkil eden 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in Geçici 1'nci maddesinde de *"Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte açık bulunan ihracat hesapları için, bu Tebliğin ihracatçı lehine olan hükümleri uygulanır."* denilmek suretiyle hukukun genel prensibi olan geriye yürümezlik ilkesi bir kere daha belirtilmiştir. Bu ilkenin, sadece bir bütün olarak söz konusu Tebliğ veya Genelge'nin yürürlük tarihini değil, aynı zamanda o belgelerde yapılan değişikliklerin de yürürlük tarihini içereceği izahtan varestedir.

İhracatçının yasal belge düzenletme süresi içerisinde mevzuatta yapılan değişiklikten bahisle mevzuatı geçmişe yürüterek 03/01/2022 tarihinden önce bedeli yurda getirilen bir paranın tahsil tarihinden aylar sonra bozdurulmasının talep edilmesi hukuka aykırı olduğu gibi olağan hayatın akışına da aykırıdır, zira bu tarihte öyle bir paranın ihracatçı da halen mevcut olacağının garantisi yoktur. Fiilen gerçekleşen ve bedeli de yurda getirilen ihracat işlemindeki bir evrakın (henüz yasal süre de bitmemişken) düzenlenmemiş olmasından bahisle sonraki bir hukuki düzenlemeye tâbi olacağının iddia edilmesi mümkün değildir.

İhracat 03/01/2022'den önce yapılmakla birlikte, bedeli bu tarihten sonra getirilen işlemlerde İBKB'nin düzenlenme şartı 03/01/2022'den sonra gerçekleştiği için bozdurma yükümlülüğü doğması normaldir, ancak ihracat bedelinin 03/01/2022 tarihinden önce getirildiği durumda o gün dahi belgenin düzenlenmesi mümkün olduğundan, sadece evrakın düzenlenme tarihinin (yasal süre içerisinde) gecikmesi nedeniyle döviz bozdurma yükümlülüğü kapsamına girdiği iddia edilemez. Aksi durum, hukukun geriye yürütülmesi anlamına gelir.

Ancak maalesef bu durum aynen gerçekleşmekte, ülke olarak dövize ve ihracata bu kadar ihtiyacımız olan bir dönemde memleketimizin ihracatçı iş adamları sanki bir suç işlemişler gibi tamamen hukuka aykırı uygulamalar nedeniyle Savcılıklara sevk edilmektedir.

25 sene önce Maliye Bakanlığında Maliye Müfettiş Yardımcısı olarak göreve başladığımda üstadlarımız **"teftiş edilen memurun veya incelenen mükellefin nokta-i nazarından bakmadan tenkid yazılamaz"** diye belletmişlerdi bize.

Mevzuat yazılırken kuşkusuz soyut olarak yazılmaktadır ancak uygulamada başta akla gelmeyen pek çok somut durum ortaya çıkmaktadır. Bu somut durumlar ilgili idareler tarafından titizlikle takip edilmeli ve "mükellefin nokta-i nazarından bakarak" çözümler üretilmelidir. Nihayet bu konuda da TCMB ve/veya Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'nün, İhracat Genelgesi'ndeki söz konusu "bağlanan" ifadesinden ne anlaşılması gerektiği konusunda acilen bir açıklama veya düzenleme yapması gerekmektedir.

Dr. Ahmet OZANSOY (Makalesi)